

Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 2/2001

ESPOON KYTÖN SAAREN LUONTOSELVITYS

Esa Lammi
Jari Venetvaara
Biologitoimisto Jari Venetvaara ky

Espoon ympäristökeskus
Espoo 2001

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Espoon ympäristölautakunta		Julkaisun päivämäärä	19.2.2001
Tekijä(t)	Esa Lammi, Jari Venetvaara			
Julkaisun nimi	Espoon Kytön saaren luontoselvitys			
Tiivistelmä	<p> Espoon Suvisaariston edustalla sijaitseva Kytön saariryhmä on Espoon uloimpia maa-alueita. Kytön saariin kuuluu Kytön metsäpeitteisen pääsaaren lisäksi kolme pientä kalliosaarta. Kytö on ollut vuosikymmenien ajan puolustusvoimien hallussa. Saaret ovat siirtymässä Espoon hallintaan. Kytön saarta on kaavailtu virkistyskäyttöön. Selvityksessä kuvataan Kytön saarien linnustoa, kasvillisuutta ja luontotyypejä kesällä 2000 tehdyn inventoinnin perusteella. Lisäksi annetaan suosituksia alueen virkistyskäytön järjestämiseksi. </p> <p> Kytön linnusto on monipuolinen. Kytö lähisaarineen on tärkeä vesilintujen pesimäpaikka. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. Suomenlahdella harvinainen pilkkasiipi ja tylli sekä uudistulokkaksiin lukeutuva valkuposkihanhi. Espoossa harvinaiset ulkosaariston linnut karikukko ja riskilä pesivät alueella. Molemmilla pääsaaren pohjoispuolisilla kalliosaarilla on suuri lokkiyhdykskunta. Varpuslinnuista pääsaarella pesivät mm. silmälläpidettäviin lajeihin kuuluvat pikkulepinkäinen ja kivitasku. </p> <p> Myös Kytön kasvilajisto on monipuolinen, mutta uhanalaisia tai erityisen harvinaisia kasvilajeja ei tavattu. Näyttävimmillään kasvillisuus on saaren luonnontilaisena säilyneillä rantaniityillä. Niittykasvistoon kuuluvat mm. morsinko ja särmäputki. </p> <p> Kytön merkittävin luontokohde on saaren lounaisrannan laguunimainen lahti rantaniityneen. Alue on sekä linnustollisesti että kasvistollisesti arvokas. Alueelle suositellaan pesimälinnuston ja huonosti kulutusta kestävän kasvipeitteen takia rauhoitettavaksi liikumiselta 1.4.–15.8. väliseksi ajaksi. Saaren itärannan Djupuddsklacken on tärkeä lintujen pesimäsaari ja vesilintupoikueiden ruokailu- ja oleskelualue. Alueen rauhoittaminen lintujen pesimäajaksi on perusteltua. Myös Kytön pohjoispuoliset lintujen pesimäsaaret olisi syytä rauhoittaa pesimäajaksi. </p>			
Avainsanat	Linnut, kosteikot, lintuvedet, pesimälinnusto			
Sarja	Espoon ympäristölautakunnan julkaisu ISBN 951-857-413-8	ISSN 1456-2316		
Sivuja	20 + 6			
Painopaikka	Espoon kaupungin painatuskeskus, Espoo			

BESKRIVNING

Utgivare	Miljönämnden i Esbo	Utgivningsdatum 19.2.2001	
Författare	Esa Lammi, Jari Venetvaara		
Publikationens titel	Utredning om naturen på Kytö i skärgården i Esbo		
Sammandrag	<p>Ögruppen Kytö söder om Sommaröarna i Esbo ligger i den yttre skärgården i Esbo. Förutom den skogbeklädda holmen hör tre små skär till Kytö. I årtionden har Kytö varit i försvarsmaktens besittning. I framtiden övergår holmarna i Esbo stads besittning. Kytö har planerats för friluftsbruk. I utredningen beskrivs fågelarterna, vegetationen och naturtyperna enligt en inventering sommaren 2000. Dessutom ges rekommendationer för friluftsbuket.</p> <p>Fågellivet är mångsidigt på Kytö. Kytö med omgivande holmar är viktiga som häckningsplatser för sjöfåglar. Bland de fåglar som häckar här finns svärtan och större strandpiparen, som är sällsynta i Finska viken samt den vitkindade gåsen, som hör till nykomlingarna. Utskärsfåglarna roskarlen och tobisgrisslan, som är sällsynta i Esbo, häckar här. På de båda skären norr om den stora holmen finns en stor måskoloni. På den stora holmen häckar bl.a. tättingarna, törnskatan och stenskvättan, som är missgynnade arter.</p> <p>Vegetationen är också mångsidig på Kytö, men utrotningshotade eller särskilt sällsynta växtarter påträffades inte. Den mest anslående växtligheten finns på strandängarna som bevarats i naturtillstånd. På ängarna växer bl.a. vejde och krusfrö.</p> <p>Den lagunlika viken med strandängar på den sydvästra stranden är mycket värdefull för både fågellivet och vegetationen. Landstigningsförbud rekommenderas från den första april till den femtonde augusti så att fåglarna får häcka i fred och de ömtåliga växterna inte blir nedtrampade. Djupuddsklacken vid den östra stranden är en viktig häckningsplats där sjöfågelungarna sedan äter och vistas. Både Kytö och skären norr om Kytö borde fredas under häckningstiden.</p>		
Nyckelord	Fåglar, våtmarker, fågelrika insjöar och havsvikar, häckande fåglar		
Publikationsserie	Esbo miljönämnds publikation	ISBN 951-857-413-8	ISSN 1456-2316
Sidantal	65		
Tryckeri/ tryckningsort	Esbo stads tryckningscentral, Esbo		

Esipuhe

Espoon Suvisaariston edustalla sijaitseva Kytön saariryhmä on Espoon uloimpia maa-alueita. Saaret kuuluvat puolustusvoimien ja Espoon väliseen maanvaihtosopimukseen, ja ne ovat siirtyneissä Espoon kaupungin omistukseen. Kytön saarta on kaavailtu kaupunkilaisten virkistyskäyttöön. Ympäristölautakunta halusi selvittää saaren luontoarvoja, jotta sen tuleva käyttö voitaisiin järjestää luontoa säästävasti.

Ulkosaariston luonto on haavoittuvaa, ja on tärkeää, että kasvipeitteen kulumista estetään mm. ohjaamalla retkeilyä vähemmän herkille alueille. Lintujen pesimäaikaan voi olla tarkoituksenmukaista rauhoittaa tiettyjä alueita kokonaan liikkumiselta.

Ympäristölautakunta haluaa kiittää selvityksen tekijöitä.

Juhani Kytö
Ympäristölautakunnan puheenjohtaja

Ritva Veijonen
Ympäristönsuojelupäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	5
SISÄLLYSLUETTELO.....	6
1. JOHDANTO	7
2. MENETELMÄT	9
3. ALUEEN YLEISKUVAUS	10
4. PESIMÄLINNUSTO	11
4.1. Kytö	11
4.2. Norra ja Södra Kytöskäringen	13
5. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT.....	14
5.1. Kytö	14
5.2. Södra Kytöskäringen	18
5.3. Norra Kytöskäringen.....	18
6. TOIMENPIDESUOSITUKSET	19
7. LÄHDEVIITTEET	20

LIITTEET

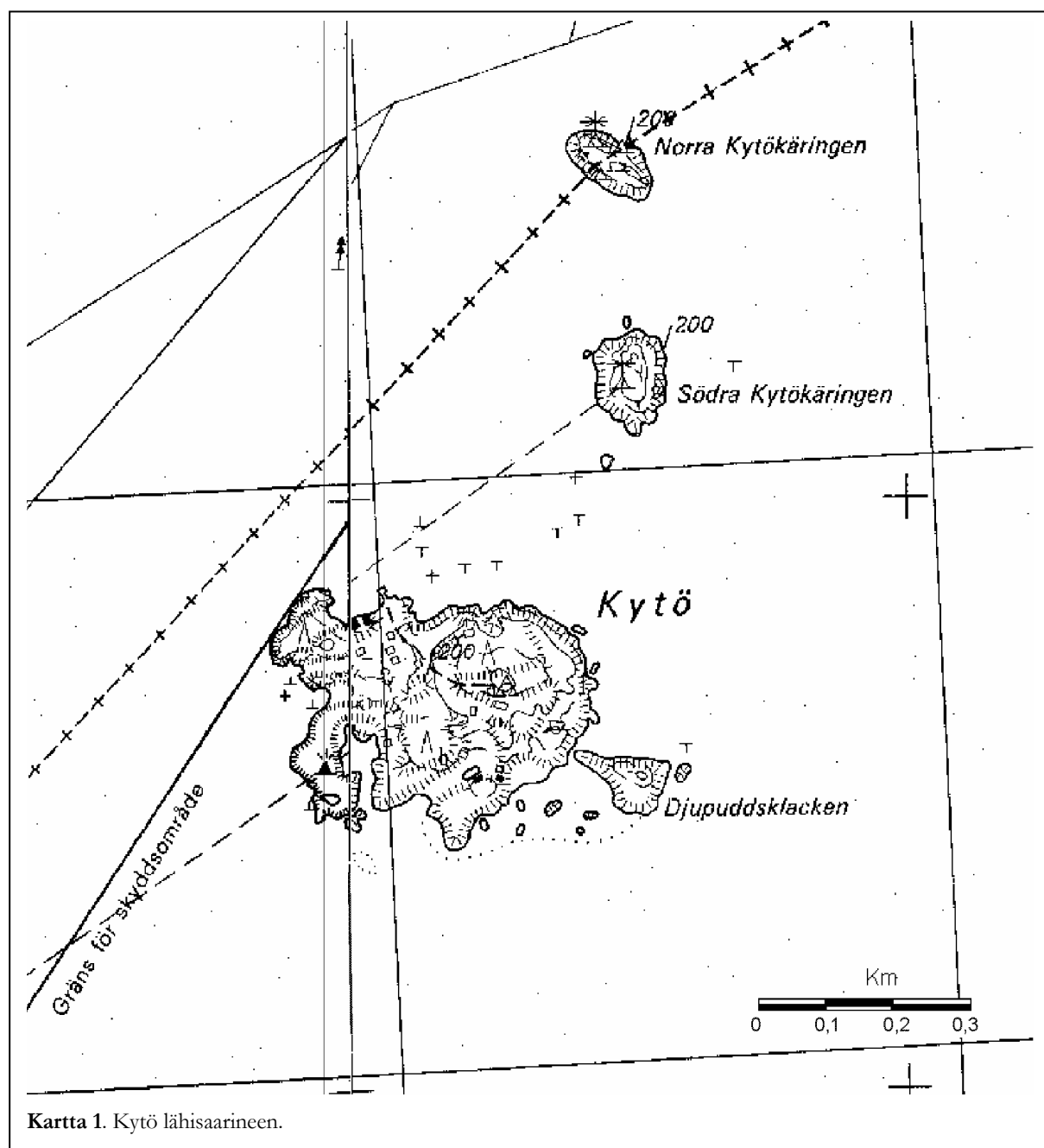
1. Kytön maastokuviot
2. Kytön arvokkaimmat luontokohteet
3. Kytön saarilla 31.5., 4.7. ja 25.8.2000 tavatut putkilokasvilajit.

1. JOHDANTO

Suvisaariston eteläpuolella sijaitseva 16 hehtaarin laajuinen Kytö on Espoon uloin metsäpeitteinen saari. Kytö sijaitsee avomeren partaalla kaksi kilometriä muiden Suvisaariston saarten ulkopuolella. Kytön pohjoispuolella on kaksi pientä kalliosaarta, Norra ja Södra Kytökäringen. Itäpuolella noin puolentoista kilometrin päässä on kivikoinen Stenskärin lintusaari, joka on rauhoitettu mairinnousulta lintujen pesimäajaksi 1.5.–15.7.

Kytö kuuluu Helsingin linnoitusketjun saariin. Se on vuosikymmenien ajan ollut puolustusvoimien hallinnassa ja saarella liikkuminen on ollut luvanvaraista. Viime vuosina puolustusvoimien toiminta saarella on ollut hyvin vähäistä. Kytö on siirtymässä Puolustusministeriöltä Espoon kaupungille.

Kytön saarta on kaavailtu virkistyskäyttöön. Pääsaaren pohjoispuolella sijaitsevat Kytökäringenin kalliosaaret on kauan tunnettu hyvinä lintujen pesimäpaikkoina ja myös pääsaarella tiedetään säi-

Kartta 1. Kytö lähisaarineen.

lyneen edustavaa saaristoluontoa. Kytön ja lähisaarten kasvillisuutta on esitelty lyhyesti Espoon saaristoluonnon kestokykyselvityksessä (Maa ja vesi Oy 1981). Tarkempia tietoja saaren luonnonarvoista ei ole ollut käytettävissä.

Espoon kaupungin ympäristökeskus teetti kesällä 2000 selvityksen Kytön luontoarvoista. Selvityksen tarkoituksena asetettiin Kytön pääsaaren luontoarvojen, erityisesti linnuston ja kasviston kartoittaminen siten, että arvokkaimmat luontokohteet voidaan suojella ja tuleva virkistyskäyttö ohjata mahdollisimman vähän luontoa häiritseville alueille.

Tässä selvityksessä kuvataan Kytön luonnonoloja, esitellään alueen arvokkaimmat luontokohteet ja annetaan suosituksia saaren käytön järjestämiseksi. Selvitykseen otettiin mukaan Kytön lisäksi Norra ja Södra Kytökäringen.

2. MENETELMÄT

Kytön saarella tehtiin luontoinventointi kolmesti, 31.5., 4.7. ja 25.8.2000 (Esa Lammi & Jari Venetvaara). Ensimmäisellä käyntikerralla pääpaino oli vesi-, lokki- ja rantalinnuston inventoinnissa ja myöhemmillä kerroilla kasvillisuuden ja luontotyyppien inventoinnissa. Koko saari kierrettiin jokaisella käynnillä läpi mahdollisimman tarkoin. Kaikki havaitut linnut merkittiin muistiin ja lintujen pesimäpaikat rajattiin karttapohjalle. Lisäksi selkeästi erottuvat luontotyypit rajattiin kartoille ja näistä kirjattiin muistiin kasvillisuuden yleispiirteet ja mahdolliset erityispiirteet. Yksityiskohtaisempi kasvillisuuden inventointi kohdennettiin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaisiin kohteisiin. Saaren kolmen yksityiskäytössä olevan loma-asumuksen piha-alueita ei tarkastettu.

Kytöskäringenen ja Djupuddsklacken kierrettiin 31.5. ja 4.7. veneellä, mutta maihin ei noustu saarilla pesivien lintuyhdyskuntien takia. Saarilla rantauduttiin vasta 25.8., jolloin pesimäyhdyskunnat olivat autioituneet.

Lisätietoja saarten linnustosta saatiin Kalevi Hiironniemeltä, Antti Luukkoselta ja Antti Mikalalta (Espoon ympäristökeskus) sekä Jyri Heinolta jotka liikkuivat saarella kaikkiaan kahdeksana päivänä 28.5.–27.8.2000 ja tekivät 28.5. kaikki saaren ranta-alueet kattavan laskennan. Rengastaja Matti Luostarinen toimitti käyttöömmme 6.6.2000 Kytökäringeneillä tekemänsä lintulaskennan tiedot.

Saarten linnustoinventoinneissa käytetty menetelmä antaa hyvän kuvan alueen lintulajistosta ja paljastaa tärkeimmät lintujen pesimäpaikat. Sen sijaan kaikista lajeista ei saada luotettavaa määrätietoa. Tähän ei selvityksen päämäärän takia pyrittykään.

Myös kasvillisuuden inventonnit tehtiin työn tavoitteet huomioon ottaen: inventoinnissa etsittiin suojeltavat kasvillisuustyypit ja pyrittiin löytämään mahdolliset harvinaiset kasvilajit, mutta esimerkiksi täydellistä putkilokasvilajien luetteloa ei pyritty laatimaan. Kasvien runsaustietoja kirjattiin muistiin merkittävimmistä kasvillisuuskohteista. Kenttöorakon suojelusuunnitelmaa laativa tutkija Terhi Rytteri (Suomen ympäristökeskus) tutustui saaren rantaniittyihin elokuun alussa ja luovutti käyttöömmme kasvillisuustietoja.

Kytön alueelta ole viranomaisten tiedossa luontoon, maisemaan tai esihistoriaan liittyviä erityiskohteita.

3. ALUEEN YLEISKUVAUS

Kytön saaren pinta-ala on noin 16 hehtaaria. Saari on kalliorantainen, ja noin neljännes saaren alasta on avokalliota. Maisemallisesti näyttävimmät, lähes puuttomat jäätikön hiomat rantakalliot sijaitsevat saaren pohjois- ja itärannalla sekä lounaisrannalla (kartta 1, liite 1). Miltei pääsaassa kiinni sijaitseva hehtaarin laajuinen Djupuddsklackenin puuton kallioluoto on myös maisemallisesti merkittävä. Pääsaaren etelärannalla on useita pieniä, kallioluotoja. Kalliorantojen lisäksi Kytössä on kaksi rantakallioiden välisessä painanteessa sijaitsevaa pientä hiekkarantaa. Rantaniittyä on neljässä paikassa. Saaren lounaisosassa on matala, miltei hehtaarin laajuinen laguunimainen lahti.

Kytön laki kohoaa 20 metrin korkeuteen merenpinnasta. Saaren sisäosat ovat metsäisiä. Kasvillisuus on pääosin karua kalliomännikköä. Saassa on kaksi osittain umpeenkasvanutta lampea, joita reunustaa muusta saaresta poiketen rehevä tervaleppälehto.

Saaren pohjoisrannalla yksi yhteiskäytössä oleva loma-asunto, hieman ränsistynyt laivalaituri, vanha varastorakennus sekä useita vanhojen rakennusten kivijalkoja ja raunioita. Etelärannalla on kaksi vanhaa, käytössä olevaa loma-asuntoa sekä ränsistynyt saunarakennus. Saaren laella on tutkatorni ja sen vieressä kaksi kauan autiona ollutta parakkirakennusta. Saassa on lisäksi kaksi osin kallioon kaivettua tykkiasemaa sekä useita kallioon louhittuja ampumapaikkoja.

Kytön käyttö on viime vuosina ollut vähäistä ja keskittynyt loma-asuntojen tuntumaan. Suurin osa saaresta on luonnontilaisen oloista. Ihmistoiminnan jäljet näkyvät selvimmin sotilaskäytössä olleiden rakennusten lähellä kasvillisuuden kulumisena. Alueen pitkäaikainen käyttö on luonut rakennusten tuntumaan matalakasvisia, ketomaisia tantereita, joissa kasvaa lukuisia kasvilajeja, joita ei tavata saaren luonnontilaisemmista osista.

Pääsaaren pohjoispuolella sijaitseva Södra Kytökäringsen on hehtaarin laajuinen kalliosaari, joka kohoaa 15 metrin korkeuteen merenpinnasta. Saaren laella on pieni, kituliaasti kasvava koivu- ja pihjalametsikkö, mutta muu saari on puutonta, niukkakasvista kalliota. Södra Kytökäringsenin ja Kytön välinen 300 leveä vesialue on matala ja karikkoinen.

Norra Kytökäringsen on hehtaarin laajuinen puuton, kymmenisen metriä korkea kalliosaari. Saaren eteläpäässä on vähäinen jyrkänne, muut rannat ovat silokalliota. Saaren laella on suurehko siirtolohkare ja luoteispäähän on pystytetty loisto.

4. PESIMÄLINNUSTO

4.1. Kytö

Kytön pääsaaren pesimälinnustoon kuuluu kesän 2000 inventointien perusteella ainakin 30 lintulajia. Runsaimmat lajit ovat haahka, lapintiira ja kalalokki (taulukko 1). Varhain pesivän haahkan parimäärää ei saatu toukokuun lopussa tehdyssä laskennassa selville, sillä miltei kaikki poikueet olivat jo kuoriutuneet ja lyöttäytyneet haahkalle tyyppillisiksi suurpoikueiksi. Muiden pesimälintujen kanssa samanlaista ongelmaa ei ollut.

Kytön saaren rantavesiltä laskettiin 31.5. kaikkiaan 213 haahkanpoikasta. Lisäksi löydettiin yksi munapesä, josta kaksi poikasta oli juuri kuoriutunut (muut löydetty pesät olivat jo tyhjiä). Haahka munii tavallisesti 3–6 munaa (esim. Hildén & Hario 1993). Jos toukokuun lopulle selviytyneiden poikasten määräksi arvioidaan kutakin pesää kohden neljä, Kytön haahkakannan suuruudeksi saadaan noin 55 paria. Kaikki naaraat eivät onnistu pesinnässään, ja toisaalta Kytön matalille ja suojaisille rannoille kertyy nuoriakin poikueita ainakin Kytökäringin saarilta, joten kannan todellista kokoa on mahdoton arvioida poikuelaskentojen perusteella. Haahka on Kytön saaren runsain pesimälintu. Toiseksi runsain laji on lapintiira ja kolmanneksi runsain kalalokki. Kaikkien muiden lintulajien määrä Kytössä jäi alle kymmenen parin.

Kytön pesivään vesilinnustoon kuului kesällä 2000 seitsemän lajia. Lisäksi saarella oleskeli pitkin kesää pesimätön kyhmyjoutsenpari. Vesilinnuston erikoisuuksia ovat valkoposkihanhi ja pilkkasiipi. Valkoposkihanhia oleskeli Kytössä toukokuun lopulla kaksi paria, ja ainakin toinen niistä pesi (heinäkuussa havaittiin poikue). Laji pesi myös Kytökäringeneillä. Lisäksi alueella kävi joitakin kierteleviä hanhia: koko alueella oleskeli 31.5. yhteensä 15 valkoposkihanhea. Hanhet liikkuvat etenkin Kytön ja Stensjärin väliä. Valkoposkihanhi on tuore tulokaslaji (esim. Hildén & Hario 1993), joka on pesinyt pääkaupunkiseudulla vuodesta 1987 alkaen. Espoon saaristossa ensimmäiset pesinnät varmistettiin kaupungin ympäristökeskuksen tietojen mukaan v. 1998.

Pilkkasiipiä pesi Kytössä ainakin kolme, mahdollisesti viisikin paria. Poikueita nähtiin kaksi. Pilkkasiipi kuuluu vanhastaan Suomenlahden ulkosaariston pesimälinnustoon. Kanta taantui jyrkästi 1900-luvun jälkipuoliskolla. Vuonna 1984 Helsingin ja Inkoon välisillä luodoilta laskettiin enää 14 pesivää paria (Hildén & Hario 1993). Espoossa pesintöjä on varmistettu viime vuosina Kytössä ja Stensjärillä (Espoon ympäristökeskus, M. Mikkola-Roos, suull.). Pilkkasiiven väheneminen johtuu huonosta pesimistuloksesta: untuvikkoja kuolee runsaasti kylmillä, sateisilla ja tuulisilla ilmoilla. Lisäongelmia aiheuttaa se, että pilkkasiipi on arka veneilijöitä kohtaan ja suojaisille rannoille rantautuvat veneilijät ajavat pilkkasiipipoikueita suojattomille rannoille, joissa poikueet ovat sään ja saalistelevien harmaalokkien armoilla (Hildén & Hario 1993, Väisänen ym. 1998).

Kahlaajia Kytössä pesi viisi lajia. Saariston ”peruskahlaajien” meriharakan, punajalkaviklon ja rantasipin lisäksi lajistoon kuului vähälukuinen tylli ja karikukko. Saaren molemmat tylliparit onnistuivat pesinnässään. Karikukko pesi onnistuneesti Djupuddsklackenin lapintiirayhdyskunnassa. Toinen pari havaittiin pääsaaren itärannalla.

Tylli on ollut Suomenlahdella sopivien pesimäsaarien niukkuuden takia aina vähälukuinen, mutta kannan taannuttua viime vuosikymmeninä lajista on tullut varsin harvinainen. Koko Suomenlahden tyllikannan arvioitiin 1980-luvun lopulla käsittäneen vain noin 40 paria (Hildén & Hario 1993). Vuosien 1986–1989 lintuatlaksessa pesintä varmistettiin Porvoon ja Kirkkonummen välisellä alueella vain kuudella 10 x 10 km:n ruudulla (Väisänen ym. 1998). Karikukko on vähälukuinen ulkosaariston pesimälintu. Suomenlahden pesimäkannaksi on arvioitu 400 paria (Väisänen ym. 1998).

Taulukko 1. Kytön pesimälinnuston parimäärät vuonna 2000. Määrät perustuvat 31.5. tehtyyn laskentaan ja kolmeen muuhun käyntiin, joten lukuja on pidettävä ainoastaan suuntaa-antavina.

	Pääsaari	Djupudds- klacken	Södra Kytökäringen	Norra Kytökäringen	Yhteensä
Kyhmyjoutsen	1	-	-	-	1
Valkoposkihanhi	2	-	2	1	5
Sinisorsa	3	1	-	2	6
Tukkasotka	5	-	-	-	5
Pilkkasiipi	3	-	-	-	3
Tukkakoskelo	1	-	2	-	3
Isokoskelo	3	-	1	-	4
Haahka	141 poikasta	74 poikasta	-	24 poikasta	239 poikasta
Nuolihaukka	1	-	-	-	1
Tylli	2	-	-	-	2
Meriharakka	2	-	1	-	3
Punajalkaviklo	2	1	-	-	3
Rantasipi	2	-	-	-	2
Karikukko	1	1	-	-	2
Harmaalokki	-	-	140	100	240
Kalalokki	17	5	1	-	23
Merilokki	1	-	2	1	4
Lapintiira	2	25	-	-	27
Riskilä	-	-	3	3	6
Räystäspääsky	7	-	-	-	7
Västäräkki	5	1	1	-	7
Kivitasku	5	1	-	1	7
Räkättirastas	1	-	-	-	1
Pajulintu	3	-	-	-	3
Hippiäinen	1	-	-	-	1
Talitiainen	1	-	-	-	1
Puukiipijä	1	-	-	-	1
Pikkulepinkäinen	1	-	-	-	1
Hernekerttu	1	-	-	-	1
Lehtokerttu	1	-	-	-	1
Pensaskerttu	1	-	-	-	1
Varis	1	-	-	-	1
Peippo	4	-	-	-	4
Yhteensä (ilman haahkaa)	81	35	153	109	378

Lokkilinnuista Kytössä pesivät kalalokki, merilokki ja lapintiira. Kalalokkeja pesi suurimmassa yhdyskunnassa saaren lounaisosan rantakalliolla 12 paria. Yhtä vaille kaikki lapintiirat pesivät tiheänä yhdyskuntana Djupuddsklackenilla. Yhdyskunta käsitti vähintään 25 paria. Yksinäinen merilokkipari pesi saaren Kytön lounaiskärjessä.

Kytön ainoa petolintu oli nuolihaukka, joka tavattiin saaren metsästä useita kertoja. Nuolihaukan pesintää ei saatu varmistettua, mutta lajilla oli saarella pysyvä reviiri.

Pesiviksi tulkittuja varpuslintuja tavattiin 13 lajia (taulukon 1 lajit räystäspääskystä alkaen). Runsaampia olivat rantarakennuksissa pesivä räystäspääsky (vähintään 7 paria) sekä kalliorantojen västäräkki (vähintään 5 paria) ja kivitasku (6 paria). Metsälinnuista runsaimmat olivat peippo ja pajulintu (neljä ja kolme paria).

Huomionarvoisimpia varpuslintuja ovat kivitasku ja pikkulepinkäinen. Molemmat lajit ovat taantuneet Suomessa viime vuosikymmeninä. Vuonna 2000 valmistuneessa uusimmassa uhanalaisten

eläinten ja kasvien luettelossa ne on luokiteltu silmälläpidettäväksi (Ympäristöministeriö 2000). Kivitaskun reviirit sijaittivat hajallaan eri puolilla saaren kalliorantoja ja pikkulepinkäisen reviiri pohjoisrannalla laivalaiturin eteläpuolisella puoliaukealla alueella.

Kytössä havaittiin 28.5. vaarantuneeksi luokiteltu tiltalti ja silmälläpidettäväksi luokiteltu pikkusieppo, mutta kumpikaan lajeista ei jäänyt saarelle pesimään. Muita muuttomatalla pysähtyneeksi tulkittuja vieraita olivat mm. luhtakerttunen, kultarinta ja sirittäjä. Luotokirvinen havaittiin kahdesti, mutta laji ei ilmeisesti pesinyt Kytössä. 14.7. saaren ohi lensi Espoossa harvoin nähty etelänkiisla.

4.2. Norra ja Södra Kytöskäringen

Norra ja Södra Kytöskäringen ovat harmaalokin kansoittamia kalliosaaria: saarilla pesi yhteensä noin 240 paria harmaalokkeja. Muita pesimälajeja todettiin kaikkiaan 11 (taulukko 1). 31.5. saarten rannoilla oli kolme haahkapoikuetta, joissa oli yhteensä 24 poikasta. Pesivien parien määrää ei tiedetä, sillä useimmat saarten haahkanaaraista olivat luultavasti kuljettaneet poikasensa Kytön suojaisemmille ja matalammille rannoille.

Muut saarten pesimälinnut olivat harvalukuisia. Kiintoisimpia lajeja ovat valkoposkihanhi ja riskilä. Valkoposkihanhia oleskeli eteläisemmällä saarella 31.5. kaksi paria ja pohjoisemmalla saarella yksi pari sekä viiden yksilön parvi. Ainakin yksi pari pesi (heinäkuussa poikue pohjoisemmalla saarella). Södra Kytöskäringeniltä löytyi elokuussa kauan kuolleena ollut valkoposkihanhi, joka oli rengastettu Ruotsissa.

Riskilöitä pesi molemmilla saarilla vähintään kolme paria. Riskilä on Suomenlahdella vähälukuisen ulkosaariston lintu. Laji etsii ravintonsa ulapalta ja pesii kivien alla kalliosaarten louhikoissa ja kallionhalkeamissa, minkä takia parimäärien laskeminen pesimäpaikoilta on hankalaa. Samat pesäpaikat ovat käytössä vuodesta toiseen. Laji pesii Espoossa säännöllisesti vain Kytöskäringeneillä ja Stenskärissä. Suomenlahden riskiläkanta on heikentynyt viime vuosikymmeninä. Nykyisin se käsittää noin tuhat paria. Eräs syy riskiläkantojen vähenemiseen on niiden hukkuminen pesimäpaikkojen lähelle viritettyihin verkkoihin (Hildén & Hario 1993, Väisänen ym. 1998).

5. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

Kytöstä erotettiin luontoselvityksen aikana 18 ympäristöstään erottuvaa kasvillisuuskuviota. Seuraavassa esiteltävien kuvioiden numerointi on sama kuin liitteen 1 kartassa. Kytöskäringenin saaren kasvillisuutta selvitettiin lintujen pesimäkauden jälkeen 25.8. Saaria ei jaettu osa-alueisiin.

5.1. Kytö

Kuvio 1. Vanha laivalaituri lähialueineen. Alue on vanhaa, puoliaukeaa pihamaata, jossa ketojen ja rantaniittyjen kasvilajit ovat hyvin edustettuina. Pienen hiekkarannan eteläpuolella on vielä muutama vuosi sitten käytössä ollut ryytimaa, mutta alueen muusta kytöstä on kulunut jo pidempi aika.

Kasvilajisto. Alueella kasvavat runsaina mm. keltamatara, särmäkuisma, hopeahanhikki, siankärsämö, ruoholaukka, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, niittysuolaheinä, pikku- ja isolaukku, kissankello, syysmaitainen, punanata, ruokohelpi ja siniheinä. Hiekkarannan reunaan on kasaantunut aallokon tuomaa ainesta ja siinä kasvaa runsaana rakkolevävälleille tyypillisiä kasveja, mm. merimaltsaa ja jauhosavikkaa. Harvinaisimpia lajeja ovat särmäputki ja morsinko, jotka molemmat kasvavat lähellä rantaa laiturin länsipuolella. Läheiseltä pihalta levinnyt valkomaksaruoho kasvaa alueen kalliopinnoilla.

Linnusto. Saaren ainoa pikkulepinkäisen reviiri.

Kuvio 2. Harvapuustoista kalliomännikköä, jonka kasvipeite on alueen entisen käytön jäljiltä ketaimaista ja kulttuurivaikutteista, paikoin heinittynyttä, paikoin alkuperäistä kalliokasvillisuutta muistuttavaa. Alueella on kallioon louhittu tykkiasema ja kaksi vanhaa, ränsistynyttä varastorakennusta. Alueen poikki kulkee vanha tienpohja kallionlaen tutka-asemalle. Puusto on vanhaa, mutta ei erityisen järeää. Vanhojen rakennusten luona on muutamia järeitä tervaleppiä, joista kookkain on Kytön suurin puu (rungan läpimitta 63 cm).

Kasvilajisto. Runsaita mm. ahomansikka, heinätählimö, keto-orvokki, siankärsämö, keltamatara, isomaksaruoho, syysmaitainen, niittynurmikka, nurminata, nurmilauha ja ruoholaukka. Kalliopaljastumilla on näyttäviä poronjäkäla- ja sammalpeitteitä.

Kuvio 3. Kulunut, loivasti viettävä kallionlaki, jonka päällä on tutkatorni ja kaksi vanhaa rakennusta. Lakialue on lähes puuton (vain muutama mänty), ja kasvillisuus on laajoilta alueilta kulunut pois. Kallion reunaosat ovat puustoisia.

Kasvilajisto. Runsaita mm. ahomansikka, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, heinätählimö, peltolemmikki, nurmilauha, juolavehna ja nurmirölli. Muita lajeja mm. haisukurjenpolvi, metsäruusu ja tuoksusimake.

Linnusto. Kallion laella tai lähialueilla havaittiin kesäisten käyntien aikana useita kertoja nuolihaukka. Mahdollinen pesintä jäi varmistamatta.

Kuvio 4. Kallioalueen rinnenmännikköä. Pohjois- ja itäreuna ovat männiköksi melko tiheää puolukkatyyppin metsää. Osa puusta on varttuneita, mutta eivät erityisen järeitä. Alueella on myös muutamia keloja. Alikasvoksena on pihlajia ja katajia. Alueen pohjoisreunalla on kaksi pientä, soistunut kallionotkelma, jossa kasvaa mm. suomuurainta ja variksenmarjaa sekä tupasvillaa. Ete-

lärinne on pohjoisrinnettä rehevämpää männikköä, jossa mustikan osuus kenttäkerroksessa on suurempi.

Kasvilajisto. Tyypillistä karuhkon mäntykankaan lajistoa, runsaina mm. puolukka, mustikka, metsälauha, kanerva ja metsätähti.

Linnusto. Pohjoisrinteessä oli saaren ainoa puukiipijän reviiri.

Kuvio 5. Saaren itärannan maisemallisesti näyttävä, lähes puuton, jäätikön hioma rantakallio. Alueella kasvaa siellä täällä kituliaita mäntyjä, mutta enimmäkseen alue on kasvitonta silikaattikalliota. Yläosassa on paikoin jäkälä-, sammal- ja variksenmarjapeitteitä. Alueen eteläpäässä suuria lohka-reita ja on pieni laikku somerikkoista rantaniittyä. Niityllä kasvavat runsaina mm. valkoailakki, mesiangervo, pietaryrtti, keltamatara, vuohennokka, rantatädyke ja luhtakastikka. Niityllä on usean neliömetrin laajuinen kasvusto valkokukkaista kurtturuusua. Niityn vieressä on katajikko.

Kasvilajisto. Kallioalueen tyypillisiä kasveja ovat variksenmarja, kultapiisku, niittysuolaheinä, keltamaksaruoho ja hopeahanhikki.

Linnusto. Djupuddsklackenin kallioluodon kohdalla pesi meriharakka ja ilmeisesti myös toinen saaren karikukkopareista. Katajikkoalueella pesi useita haahkanaaraita.

Kuvio 6. Djupuddsklacken. Puuton kalliosaari, jossa on paljasta silokalliota, niukkakasvista kivikkoa ja loppukesällä näyttävästi kukkivia niitylaikkuja. Kasvillisuutta on lähinnä suojaisissa painanteissa, kallionkoloissa sekä laajalla alueella saaren laella. Saaren laella kasvaa myös matalia katajia. Saaren kukkaniityillä ei kasva harvinaisia kasvilajeja. Hyvin säilyneen, luonnontilaisen kasvillisuuden perusteella saari on luokiteltavissa kasvipeitteiseksi silikaattikallioksi, joka on luontodirektiivin mukainen suojeltava luontotyyppi.

Kasvilajisto. Niityillä kasvavat mm. vaalea-amerikanhorsma, kultapiisku, rantaukonauris, pietaryrtti, niittysuolaheinä, kelta- ja isomaksaruoho, keto-orvokki, rantatädyke, merisaunio, kirjopillike, rantakukka sekä rantamatara.

Linnusto. Saarella pesi kesällä 2000 kahdeksan lintulajia, joista runsain oli lapintiira (25 parin yhdyskunta; taulukko 1).

Kuvio 7. Lehtomainen painanne, jossa on osin umpeenkasvanut lampi, vanha ränsistynyt saunarakennus ja kaksi käytössä olevaa mökkiä. Alueella kasvaa tervaleppiä, haapoja sekä useita vanhoja mäntyjä. Aluskasvillisuus on kostean, ravinteikkaan maaperän ansiosta ympäristöä huomattavasti rehevämpää, mm. metsälvejuuri, nokkonen ja vadelma ovat runsaita. Lammen rannat ovat soistuneet ja vesialue on vain muutaman aarin laajuinen. Rantapuusto on lähinnä tervaleppiä.

Kasvilajisto. Runsaimpien kasvien lisäksi mm. metsäruusu, mustaherukka, letohorsma, metsätähti ja kalvassara. Lammen maatuneiden rantojen tyypikasveja ovat kurjenjalka, vehka, leveäosman-käämi ja pullosara. Vedessä kasvaa runsaasti pikkulimaskaa.

Kuvio 8. Saaren eteläpään niukkakasvinen silikaattikallio. Kallioalueen reunaosissa on joitakin matalia mäntyjä, mutta muutoin kallio on puutonta ja laajoilta alueilta kokonaan kasvitonta. Kalliota käytetään läheisten kesämökkien pihamaana. Kallioniemen itärannalla on kesämökin laitur.

Alueen itäpäässä on vajaan kymmenen aarin laajuinen somerikkoinen rantaniitty, jossa on monipuolinen merenrantaniittyjen kasvilajisto.

Kasvilajisto. Kallionpainanteissa kasvavat mm. kanerva, metsälauha, niittysuolaheinä. Rantaniityn runsaita kasveja ovat mm. rannikki, ketohanhikki, rantaluikka, meriluikka, suolavihvilä, keltamaite, mesiangervo, peltopähkämö, pietaryrtti ja rönsyrölli.

Kuvio 9. Rantaniitty, jota reunustavat avokalliot ja kostea tervaleppävaltainen lehto. Niitty on 50 m pitkä ja 5–20 m leveä. Niityn rannanpuoleisessa reunassa on aallokon kasaamasta kasviaineksesta muodostunut maatuva valli ja sen takana kosteaa tervalepikkoa, joka ulottuu kapeana kaistaleena lammen rantaan kuviolle 7.

Kasvilajisto. Niityllä kasvavat runsaina mm. suolavihvilä, ranta- ja meriluikka, keltamaite, ketohanhikki sekä rantakukka ja ylempänä niityn reunassa mm. ruokohelpi, järviruoko, viiltosara, isomaltsa, rantamatar, nurmitähkiö, amerikanhorsma, mesiangervo ja ranta-alpi. Tervalepikon yleisimpiä kasveja ovat mesiangervo, syyläjuuri, pelto-ohdake, maitohorsma, kurjenjalka ja rantakukka.

Kuvio 10. Tiheää, viisimetristä mäntytaimikkoa kasvava kallioalue, joka on ilmeisesti aikanaan hakattu läheisen tykkiaseman ampumasektoriksi. Alueella kasvaa mäntyjen lisäksi myös nuoria rauduskoivuja.

Kasvilajisto. Kenttäkerros on tyypillistä kuivan kankaan lajistoa, mm. kanerva on erittäin runsas.

Kuvio 11. Saaren lounaisosan laguunimainen lahti rantakallioineen. Lahti on matala, ja etenkin perukassa on ilmaversoiskasvillisuutta, lähinnä järviruokoa, sinikaislaa ja merikaislaa. Lahtea ympäröivät matalat silokalliot ovat puuttomia ja niukkakasvisia. Länsipuolinen kallioniemi on maisemallisesti näyttävä. Itärannalla on vanha kalamaja. Lahden itärannan pienessä kalliolammikossa elää vesiliskoja.

Lahden rannoilla on leveähkö vyö rantaniittyä, joka vaihtelee kosteasta, matalakasvisesta suolakokasvien luonnehtimasta niitystä rehevään, korkeakasviseen angervoniittyyn. Länsirannan niityt ovat somerikkoisia. Laguunin rantaniityt ovat kasvistoltaan Kytön edustavimpia. Alueen rantaniityt ovat melko laajoja ja lajistoltaan monipuolisia. Alue täyttää luonnonsuojelulain suojeltavien luontotyyppeiden (merenrantaniityt) kriteerit.

Kasvilajisto. Matalakasvisten rantaniittyjen runsaita lajeja ovat mm. suolamaltsa, meriratamo, rantapähkämö, rannikki, rönsyrölli, keltamaite, ketohanhikki, isorantasappi, terätönhaarikko, punasänkiö, rantamatar, ruoholaukka, kannusruoho, suolasolmukka ja nurmipuntarpää. Angervovaltaisilla suurruohoniityillä kasvavat mm. mesiangervo, rantatädyke, rohtovirmajuuri, isolaukku, merisaunio, karhunputki, pensaikkotatar, ruokohelpi, rantanurmikka ja lehtonurmikka. Alueen kallioikasvillisuus ei poikkea saaren muista kallioalueista.

Linnusto. Länsipuolen kallioniemellä pesii runsaasti lintuja, mm. kalalokkeja, punajalkavikloja ja meriharakoita. Lajistoon kuuluu myös harvinainen tylli. Suojainen lahti on vesilintupoikueiden suosima oleskelupaikka. Lahdesta tavattiin mm. saaren ainoat tukkasotkapoikueet sekä pilkkasiipipoikue ja valkoposkihanhipoikue.

Kuvio 12. Kallioiden ympäröimä umpeenkasvava lampi, jonka itä- ja pohjoispuolella on kapea, rehevä tervaleppäreunus ja eteläpuolella kostea, liejuinen merenrantaan ulottuva kannas. Alueen

koilliskulmassa sijaitsevien rakennusten ja lammen välisellä entisellä pihamaalla on runsaasti vanhaa metalliromua. Alueen koilliskulmassa kasvaa joitakin järeitä tervaleppiä. Pääosa tervalepistä on noin 15 m korkeita.

Kasvilajisto. Lammen hyllyvien reunusten runsaimpia kasveja ovat leveäosmankäämi, järviruoko, rantakukka, konnanleinikki, kurjenjalka, punakoiso, pikkulimaska ja nuokkurusokki. Eteläpuolen liejupinnalla kasvavat mm. vesihierakka, konnanleinikki, rantakukka, mesiangervo, luhtalemmikki ja punakoiso. Kosteapohjaisten rantalepikoiden tyyppilajeja ovat mesiangervo, amerikanhorsma, rantakukka, punakoiso, suoputki ja kurjenjalka. Rehevimmissä paikoissa on runsaasti suo-ohdaketta, metsälvejuurta, hiirenporrasta ja syyläjuurta.

Kuvio 13. Rantaniittyä. Noin kymmenen aarin laajuinen kallioiden välinen rantaniitty, joka on osin somerikkoista, osin hiekkapohjaista. Alue on kasvilajistoltaan Kytön edustavin eteläpuolisen laguunin rantaniittyjen ohella. Pienialaisempaa ja lajistollisesti hieman yksipuolisempaa se ei kuitenkaan ole alueen 11 niittyjen veroinen. Niitty kukki elokuussa erittäin näyttävästi.

Kasvilajisto. Niityllä kasvavat runsaina mm. mesiangervo, keltamatara, ranta-alpi, niittyleinikki, suoputki, keltamaite, ruoholaukka, pietaryrtti, peltopillike, peltotaskuruoho, keltamaite, punasänkiö, rantatädyke, merisaunio, isolaukku, rönsyröllä, isoröllä ja ruokohelpi.

Kuvio 14. Harvapuustoinen silokallioalue, jonka laella on kallioon louhittu ampumapaikka ja laajahko ketomainen kasvillisuuslaikku. Reunaosissa on matalahkoja kalliomäntyjä ja katajia.

Kasvilajisto. Kalliokedon yleisimpiä kasveja ovat keto-orvokki, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, kanerva, metsälauha, niittysuolaheinä, ahomansikka, vadelma, rohtotädyke ja kataja.

Kuvio 15. Kuusi–seitsemänmetrisiä mäntyjä ja tiheää katajikkoa kasvava kallionlaki, jonka pohjoispuolella on saaren laajin, noin 40 m pitkä ja 20 m leveä hiekkaranta. Kallionlaen kasvillisuus on yksipuolista; katajien katveessa kasvavat lähinnä kanerva, variksenmarja, seinäsammal ja torvijäkälät. Hiekkarannalla on saaren monipuolisin hietikkokasvillisuus. Harvinaisia lajeja ei tavattu.

Kasvilajisto. Hiekkarannalla kasvaa laaja kasvusto suola-arhoa, jota ei tavattu saaren muista osista. Myös rantavehna, merinätkelmä ja merimaltsa ovat alueelle tyypillisiä, saaren muissa osissa vähälukuisia kasveja.

Linnusto. Katajikko on haahkan pesimäpaikka. Hiekkaranta ja lähikalliot ovat tyllin pesimäaluetta.

Kuvio 16. Puuton, niukkakasvinen silokallioalue, joka muodostaa Kytön maisemallisesti näyttävän luoteiskärjen. Eteläpäässä on ajoittain merivettä saava kallioplotti, jossa kasvaa mm. järviruokoa ja sinikaislaa. Muu kasvillisuus keskittyy kallionrakoihin ja -painanteisiin. Pohjoiskärjessä on vanhaa puu- ja metallirojua.

Kasvilajisto. Yleisimpiä kasveja ovat keto-orvokki, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, lampaannata, punanata, rönsyröllä, isolaukku ja ruoholaukka.

Kuvio 17. Kesämökkien pihamaa. Kasvillisuus on enimmäkseen istutusperäistä, mm. illakkoa, valkomaksaruohoa ja japaninruttojuurta. Mahdollisesti ruokamullan tai taimien mukana pihalle ovat kulkeutuneet mm. sepiväpeippi ja punapeippi, joita ei tavattu muualta Kytöstä.

5.2. Södra Kytöskäringen

Södra Kytöskäringen on niukkakasvista kalliota ja somerikkoa. Rinteillä on 2–3-metrisiä pihlajia ja laella pieni lehtipuumetsikkö, jossa kasvaa matalia hieskoivuja ja pihlajia sekä muutama mänty ja kuusi. Kallioiden runsaimpia kasveja ovat kalliovillakko, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, kultapiisku ja niittysuolaheinä. Somerikkoisilla alueilla kasvavat mm. terttuselja, pihlaja, isomaksaruoho, kultapiisku, pietaryrtti ja rantavehna.

5.3. Norra Kytöskäringen

Norra Kytöskäringen etelärinteellä on muutama parimetrinen kuusi, terttuseljapensaita ja viisimetrinen hieskoivu. Muu osa saarta on puutonta, niukkakasvista kalliota, jossa kasvavat mm. keltamaksaruoho, kalliovillakko, kultapiisku, pietaryrtti ja rantatädyke. Kosteissa painanteista tavataan mm. rantaukonaurista, pikkulimaskaa ja rantanenättiä.

6. TOIMENPIDESUOSITUKSET

Ihmisten vapaata liikkumista Kytön tietyissä osissa olisi syytä rajoittaa lintujen pesimärauhan ja alueen arvokkaan, huonosti kulutusta kestävänsä kasvillisuuden takia. Kohteet voidaan jakaa kahteen ryhmään, kohteisiin jotka olisi luonnonarvojen takia kokonaan rauhoitettava liikkumiselta sekä kohteisiin, joihin liikkumissuosituksia ovat perusteltuja.

Kytön pohjoisrannalla sijaitseva laituriranta-alueineen sopii luontevimmin veneilijöiden rantautumispaikaksi. Pohjoisrannalle on mahdollista tulla veneellä Kytöskäringsen länsipuolelta saaren vesi- ja rantalinnustoa häiritsemättä. Pitkään käytössä ollut ranta kestää myös hyvin kulutusta. Veneilyä ei voida ohjata saaren muihin rantoihin vesi- ja rantalinnuston elinoloja vaarantamatta.

Kytön herkimmin häiriintyvät kohteet ovat Djupuddsklacken (alue 6) lounaispuolisine vesialueineen sekä saaren laguunimainen lounaisosa rantakallioineen (alue 12). Djupuddsklacken on kalliainen saari, jonne matalan veden aikana pääsee kahlaamalla pääsaaresta. Saarella pesii lapintii-rayhdyskunta ja runsaasti muita lintuja. Lisäksi saarta ympäröivät matalat vesialueet ovat haahka-poikueiden ja muidenkin vesilintujen tärkeitä ruokailu- ja oleskelualueita. Etenkin vesilinnut häiriintyvät herkästi pääsaaren itärannalla liikkumisesta. Lintujen pesimärauhan turvaamiseksi Djupuddsklacken ja sen länsipuolinen pääsaaren kallioranta tulisi rauhoittaa liikkumiselta 1.4.–15.8. välisenä aikana. Rauhoitettavaksi ehdotettu alue on rajattu liitteeseen 2.

Saaren lounaisosa laguunimaisine lahtineen (alue 11) on tärkeä lintujen pesimäpaikka. Pilkkasiipi on säilynyt saaren pesimälinnustossa todennäköisesti sen takia, että lahti tarjoaa pilkkasiipipoikueille rauhallisen, suojaisen oleskelu- ja ruokailualueen. Pesimälajistoon kuuluu myös Suomenlahdella harvinainen tylli. Alueen rantaniityt ovat kasvillisuudeltaan edustavia ja täyttävät luonnonsuojelulain 28§ suojeltavilta merenrantaniityiltä edellyttämät kriteerit. Koko alue tulisi arvokkaan linnuston ja huonosti kulutusta kestävänsä kasvipeitteen takia rauhoittaa liikkumiselta 1.4.–15.8. väliseksi ajaksi.

Norra ja Sydra Kytöskäringsen ovat erinomaisia lintujen pesimäsaaria. Satojen harmaalokkien lisäksi niillä pesivät mm. valkopoiskihanhi ja riskilä. Saarten rannoilla ei ole kunnollisia rantautumispaikkoja, eivätkä saaret todennäköisesti houkuttele veneilijöitä harmaalokkien mekastuksen takia. Linnustolliset arvot puoltavat saarten rauhoittamista lintujen pesimäajaksi. Verkkokalastusta ei tulisi harjoittaa saarten rantojen tuntumassa riskilöiden hukkumisvaaran takia.

Haahkan pesimärauhan turvaamiseksi liikkumista Kytön luoteiskärjessä alueilla 16 ja 17 tulisi rajoittaa huhti–toukokuussa. Suosituksenomainen liikkumisrajoitus todennäköisesti riittäisi takaamaan haahkan haudonnan onnistumisen. Myös liikkumista alueen 13 rantaniityllä voisi rajoittaa suosituksin. Sopiva rajoitusaika olisi touko–heinäkuu. Niityn kukkaloisto on parhaimmillaan elokuussa, jolloin liikkuminen alueella voisi olla sallittua.

Kytön saaren ja Södra Kytöskäringsenin välinen matala, karikkoinen vesialue on tärkeä lintujen ruokailu- ja oleskelupaikka. Alueelle kertyy runsaasti vesilintuja sekä muuttoaikoina että pesimäaikana. Veneilyrajoituksia alueelle tulisi harkita.

Alueille 11 ja 17 jätettyjen puu- ja metallirojujen poistaminen parantaisi saaren virkistyskäyttöarvoa.

7. LÄHDEVIITTEET

Anon. 1979: *Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, 2.4.2979, luonnonvaraisten lintujen suojelusta* (ns. lintu-direktiivi).

Hildén, O. & Hario, M. 1993: *Muuttuva saaristolinnusto*. Omakustanne. 317 s.

Koskimies, P. 1994: *Linnustonseuranta ympäristöhallinnon hankekeissa. Ohjeet alueelliseen seurantaan. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja - sarja B18:1–82*.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: *Linnustonseurannan havainnointiohjeet* (2. painos). Eläinmuseo, Helsinki.

Maa- ja vesi Oy 1981: *Espoon saaristoluonnon kestävyys. Luonnonsuojelu ja -käyttö. Saarikohtaiset perustiedot ja suunnitelmat*. Espoon ympäristönsuojelulautakunta, julkaisu 5 b/1981.

Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: *Muuttuva pesimälinnusto*. Otava, Helsinki. 568 s.

Ympäristöministeriö 2000: *Suomen lajien uhanalaisuuden arviointi 2000*. <http://www.vyh.fi/luosuo/lumo/lasu/uhanal/uhanal.htm>.

Liite 3. Kytön saarilla 31.5., 4.7. ja 25.8.2000 tavatut putkilokasvilajit. + -merkinnällä on merkitty runsaat, eri puolilla saarta kasvavat lajit. Luettelo ei ole täydellinen, koska kaikkia kasvilajeja ei ympäristöselvitystä tehtäessä pyritty etsimään. Vanhat tiedot ovat Espoon saaristoluonnon kestäkykyyselvityksestä (Maa ja vesi 1981).

kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	
metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	
hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	
metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	
kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	
kuusi	<i>Picea abies</i>	+
mänty	<i>Pinus sylvestris</i>	+
kataja	<i>Juniperus communis</i>	+
rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>	+
niittyleinikki	<i>Ranunculus acris</i>	
konnanleinikki	<i>Ranunculus sceleratus</i>	
merisätkin	<i>Ranunculus peltatus ssp. baudotii</i>	
lehtoakilleija	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Laivalaiturin lähellä muutama villiintynyt yksilö
nokkonen	<i>Urtica dioica</i>	
rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	+
hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	
tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>	
harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	
pihätähtimö	<i>Stellaria media</i>	
heinätähtimö	<i>Stellaria gramineum</i>	
nurmihärkki	<i>Cerastium fontanum</i>	
rentohaarikko	<i>Sagina procumbens</i>	
peltohatikka	<i>Spergula arvensis</i>	
suolasolmukki	<i>Spergularia salina</i>	
punasolmukki	<i>Spergularia rubra</i>	
nurmikohokki	<i>Silene vulgaris</i>	
valkoailakki	<i>Silene latifolia ssp. alba</i>	
puna-ailakki	<i>Silene dioica</i>	
jauhosavikka	<i>Chenopodium album</i>	
merimaltsa	<i>Atriplex littoralis</i>	Rakkolevävalleilla ja rantaniityillä
kylämaltsa	<i>Atriplex patula</i>	
isomaltsa	<i>Atriplex prostrata</i>	Rakkolevävalleilla
suolamaltsa	<i>Atriplex longipes</i>	Rantaniityillä lounaisosan lahdella
pihatar	<i>Polygonum aviculare</i>	
mietotatar	<i>Persicaria minor</i>	Djuppudsklakenilla
kiertotatar	<i>Fallopia convolvulus</i>	
pensaikkotatar	<i>Fallopia dumetorum</i>	
vesihierakka	<i>Rumex aquaticus</i>	Länsipään lammella runsaasti.
hevonhierakka	<i>Rumex longifolius</i>	
poimuhierakka	<i>Rumex crispus</i>	
ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	+
niittysuolaheinä	<i>Rumex acetosa</i>	
särmäkuisma	<i>Hypericum maculatum</i>	
suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>	
keto-orvokki	<i>Viola tricolor</i>	+
pelto-orvokki	<i>Viola arvensis</i>	
lituruoho	<i>Arabidopsis thaliana</i>	
morsinko	<i>Isatis tinctoria</i>	Muutama yksilö laivalaiturin lähellä
rantaukonnauris	<i>Erysimum strictum</i>	
peltoukonnauris	<i>Erysimum cheiranthoides</i>	
peltokanankaali	<i>Barbarea vulgaris</i>	
rantakanankaali	<i>Barbarea stricta</i>	
rantanenätti	<i>Rorippa palustris</i>	
lutukka	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	
peltoaskuruoho	<i>Thlaspi arvense</i>	
merisinappi	<i>Cakile maritima</i>	Löydetty Kytöstä 1980-luvun alussa
kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>	
tuhkapaju	<i>Salix cinerea</i>	

raita	<i>Salix caprea</i>	
virpapaju	<i>Salix aurita</i>	
haapa	<i>Populus tremula</i>	
kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	+
sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	
puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	+
juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Pikkusuolla pohjoisrannalla
mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	+
variksenmarja	<i>Empetrum nigrum</i>	
ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>	
metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	
merirannikki	<i>Glaux maritima</i>	Rantaniityillä
isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	
keltamaksaruoho	<i>Sedum acre</i>	+
valkomaksaruoho	<i>Sedum album</i>	Laivarannan rantakallioilla
punaherukka	<i>Ribes rubrum</i>	
mustaherukka	<i>Ribes nigra</i>	
taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>	
mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	+
muurain, hilla, lakka	<i>Rubus chamaemorus</i>	Pikkusuolla pohjoisrannalla
vadelma, vattu	<i>Rubus idaeus</i>	+
metsäruusu	<i>Rosa majalis</i>	
kurturuusu	<i>Rosa rugosa</i>	Kaksi pientä kasvustoa rantaniityillä
ojakellukka	<i>Geum rivale</i>	
kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	
ketohanhikki	<i>Potentilla anserina</i>	
hopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>	
rätvänä	<i>Potentilla erecta</i>	
ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	
pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	+
tuomi	<i>Prunus padus</i>	
hiirenvirna	<i>Vicia cracca</i>	
merinätkelmä	<i>Lathyrus japonicus ssp. maritimus</i>	Luoteispään hiekkarannalla
keltamaite	<i>Lotus corniculatus</i>	+
rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>	+
maitohorsma	<i>Epilobium angustifolium</i>	
lehtohorsma	<i>Epilobium montanum</i>	
amerikanhorsma	<i>Epilobium adenocaulon</i>	
vaalea-amerikanhorsma	<i>Epilobium ciliatum</i>	Runsas Djuppuddsklackenilla.
käenkaali, ketunleipä	<i>Oxalis acetosella</i>	
haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>	
ruohokanukka	<i>Cornus suecica</i>	
särmäputki	<i>Selinum carvifolia</i>	Laivalaiturin lähellä rantaniityllä
karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	
meriputki	<i>Angelica archangelica ssp. litoralis</i>	
suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>	
luhtamatar	<i>Galium uliginosum</i>	
rantamatar	<i>Galium palustre</i>	
keltamatar	<i>Galium verum</i>	
isorantasappi	<i>Centarurium littorale</i>	Rantaniityillä
tertuselja	<i>Sambucus racemosa</i>	Runsaasti Kytöskäringeneillä
vanamo	<i>Linnaea borealis</i>	
rohtovirmajuuri	<i>Valeriana officinalis</i>	
lehtovirmajuuri	<i>Valeriana sambucifolia</i>	
peltolemmikki	<i>Myosotis arvensis</i>	
rantalemmikki	<i>Myosotis laxa</i>	
luhtalemmikki	<i>Myosotis scorpioides</i>	
luhtavuohennokka	<i>Scutellaria galericulata</i>	
kirjopillike	<i>Galeopsis speciosa</i>	
peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>	
karheapillike	<i>Galeopsis tetrahit</i>	
punapeippi	<i>Lamium purpureum</i>	Pohjoisrannalla mökin pihassa
liuskapeippi	<i>Lamium hybridum</i>	Pohjoisrannalla mökin pihassa
peltopähkämö	<i>Stachys palustris</i>	
punakoiso	<i>Solanum dulcamara</i>	
syyläjuuri	<i>Scrophularia nodosa</i>	
kannusruoho	<i>Linaria vulgaris</i>	

rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>	
rantatädyke	<i>Veronica longifolia</i>	
kangasmaitikka	<i>Melampyrum pratense</i>	
ketosilmäruoho	<i>Euphrasia stricta</i>	
punasänkiö	<i>Odontites vulgaris</i>	
suolasänkiö	<i>Odontites litoralis</i>	Lounasrannan niityillä
pikkulaukku	<i>Rhinanthus minor</i>	
isolaukku	<i>Rhinanthus serotinus</i>	+
piharatamo	<i>Plantago major</i>	
meriratamo	<i>Plantago maritima</i>	Rantaniityillä
vesikuusi	<i>Hippuris vulgaris</i>	Djuppuddsklackenin kallioploiteissa
kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>	
kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	+
tummarusokki	<i>Bidens tripartita</i>	
nuokkurusokki	<i>Bidens cernua</i>	
ojakärsämö	<i>Achillea ptarmica</i>	+
siankärsämö	<i>Achillea millefolium</i>	
merisaunio	<i>Tripleurospermum maritimum</i>	
peltoisaunio, saunakukka	<i>Tripleurospermum inodorum</i>	
pihasaunio	<i>Matricaria matricarioides</i>	
pietaryrtti	<i>Tanacetum vulgare</i>	+
pujo	<i>Artemisia vulgaris</i>	
kalliovillakko	<i>Senecio sylvaticus</i>	Runsas Kytöskäringeneillä
tahmavillakko	<i>Senecio viscosus</i>	
pelto villakko	<i>Senecio vulgaris</i>	
piikkiohdake	<i>Cirsium vulgare</i>	
suo-ohdake	<i>Cirsium palustre</i>	
pelto-ohdake	<i>Cirsium arvense</i>	
syysmaitiainen	<i>Leontodon autumnalis</i>	+
otavalvatti	<i>Sonchus asper</i>	Laivalaiturin lähellä pohjoisrannalla
peltovalvatti	<i>Sonchus arvensis</i>	
voikukka	<i>Taraxacum officinale</i> coll.	
linnunkaali	<i>Lapsana communis</i>	
sarjakeltano	<i>Hieracium umbellatum</i>	
ahokeltano	<i>Hieracium vulgata</i> auct.	
oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>	
ruoholaukka, ruohosipuli	<i>Allium schoenoprasum</i>	
vehka	<i>Calla palustris</i>	
pikkulimaska	<i>Lemna minor</i>	+
ratamosarpio	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	
merihaura	<i>Zannichellia palustris</i>	
merisuolake	<i>Triglochin maritima</i>	Rantaniityillä
merivita	<i>Potamogeton filiformis</i>	
leveäosmankäämi	<i>Typha latifolia</i>	
jouhivihvilä	<i>Juncus filiformis</i>	Rantaniityillä
suolavihvilä	<i>Juncus gerardii</i>	Rantaniityillä
konnanvihvilä	<i>Juncus bufonius</i>	
kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	
merikaisla	<i>Bolboschoenus maritimus</i>	Lounaisosan lahdeissa
sinikaisla	<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i>	
tupasvilla	<i>Eriophorum vaginatum</i>	
rantaluikka	<i>Eleocharis palustris</i>	
meriluikka	<i>Eleocharis uniglumis</i>	
harmaasara	<i>Carex canescens</i>	
riippasara	<i>Carex magellanica</i>	Etelärannalla kallioplotissa
kalvassara	<i>Carex pallascens</i>	
jokapaikansara	<i>Carex nigra</i>	
viiltosara	<i>Carex acuta</i>	
vesisara	<i>Carex aquatilis</i>	
nurminata	<i>Festuca pratensis</i>	
punanata	<i>Festuca rubra</i>	+
lampaananata	<i>Festuca ovina</i>	
jäykkänata	<i>Festuca trachyphylla</i>	Niukkana laivalaiturin lähellä
kylänurmikka	<i>Poa annua</i>	
niittynurmikka	<i>Poa pratensis</i>	
litteänurmikka	<i>Poa compressa</i>	Tavattu 1960-luvulla Södra Kytökäringeniltä
rantanurmikka	<i>Poa palustris</i>	

lehtonurmikka
rantavehnä
nurmilauha
metsälauha
tuoksusimake
nurmirölli
isorölli
rönsyrölli
hietakastikka
korpikastikka
luhtakastikka
nurmitähkiö, timotei
nurmipuntarpää
ruokopuntarpää
ruokohelppi

Poa nemoralis
Leymus arenarius
Deschampsia cespitosa
Deschampsia flexuosa
Anthoxanthum odoratum
Agrostis capillaris
Agrostis gigantea
Agrostis stolonifera
Calamagrostis epigejos
Calamagrostis purpurea
Calamagrostis stricta
Phleum pratense
Alopecurus pratensis
Alopecurus arundinaceus
Phalaris arundinacea

Muutama kasvupaikka rannoilla

+

Rantaniityillä

+

kujasorsimo

Puccinellia distans

järviruoko
siniheinä

Phragmites australis
Molinia caerulea

Rantaniityillä